

Народни музеј - Београд

**СРПСКО СЛИКАРСТВО И СКУЛПТУРА
ПОСЛЕ 1955. ГОДИНЕ
у збиркама Народног музеја**

изложба

поводом сто педесет двогодишњице оснивања

Београд, 10. мај 1996.

ПОПИС ИЗЛОЖЕНИХ ДЕЛА

СЛИКАРСТВО

Момчило Мома Антоновић (1938)
1. ПРЕДАТИ ЗАДЊЕ ПИСМО, 1966.
уље на платну, 120 x 100 cm

Милош Бајић (1915-1995)
2. ВАРИЈАНТА У ТАМНОМ II, 1958.
уље на платну, 120 x 141 cm

3. МАТХАУЗЕН - ПОВРАТАК ИЗ
КАМЕНОЛОМА, 1973.
уље на платну, 80,8 x 99,7 cm

Бојан Бем (1936)
4. ШМРК, 1976.
уљани пастел на хартији, 71 x 100 cm

Вера Божичковић-Поповић (1920)
5. КОМПОЗИЦИЈА, 1977.
уље на платну, 134 x 110 cm

Славољуб Слава Богојевић
(1922-1978)
6. СУНЦЕ У МОЈОЈ ЧЕТВРТИ, 1960.
уље на платну, 120 x 120 cm

7. НЕВЕСТА, 1962.
уље на платну, 250 x 120 cm

Ђорђе Бошан (1918 -1984)
8. ОЛУЈА, 1967.
уље на платну, 107,5 x 136 cm

Чедомир Васић (1948)
9. TUTTO E NELLE STELLE, 1989.
акрил и керамика на платну,
200 x 135 cm

Владимир Величковић (1935)
10. ПОРТРЕТ НЕПОЗНАТОГ, 1963.
уље и темпера на платну, 160 x 119 cm

Лазар Возаревић (1925-1968)
11. МАЈКА И ДЕТЕ, око 1958.
уље на платну, 92 x 73 cm

12. ПОСЛЕ СКИДАЊА, 1961.
уље на платну, 204 x 202 cm

Лазар Вујаклија (1914-1995)
13. ПРЕДЕО, 1955.
уље на платну, 102 x 86 cm

Миодраг Вујачић Мирски (1932)
14. ПОРТРЕТ ГОРДАНЕ Д. ИЛИ
РАЗМИШЉАЊЕ О ПЈЕРО ДИ
КОЗИМУ, 1968.
уље на платну, 90 x 180 cm

Синиша Вуковић (1932)
15. СОБА ОСОБА БЕЗ ЛИЦА, 1959.
уље на платну, 92 x 77 cm

Недељко Гвозденовић (1902-1988)
16. КОМПОЗИЦИЈА У ПЛАВОМ,
1965.
уље на платну, 76,5 x 100 cm

Радомир Дамњан Дамњановић
(1936)
17. СТЕНОВИТА ОБАЛА, 1961.
уље на платну, 104 x 115 cm

18. КАБИНЕ НА ПЕШЧАНОЈ
ОБАЛИ, 1966.
уље на платну, 120 x 179 cm

19. МАЛИ БУКЕТ ЗА 22. МАЈ, 1966.
уље на платну, 120 x 100 cm

Ксенија Дивјак (1924-1995)
20. АТЕЉЕ II, 1987.
уље на платну, 97 x 130 cm

Драган Добрић (1940)
21. ТРГ, 1983.
уље на платну, 139 x 179 cm

Марија Драгојловић (1950)
22. ПРОЗОР, 1984.
уље на платну, 99,5 x 139,5 cm

Александар Ђурић (1953)
23. МИЛЕНИН ЛУК, 1993.
мешана техника, 123 x 106 cm

Ђорђе Ивачковић (1930)
24. 6.VI 1981, 1981.
уље на платну, 148 x 150 cm

Богољуб Ивковић (1924)
25. ДРАГУЉАРИ, 1976.
уље на платну, 150 x 130 cm

Ђорђе Илић (1920)
26. УСАМЉЕНИ, 1977.
уље на платну, 50 x 59,5 cm

Бора Иљовски (1942)
27. ЛЕТЊЕ ПОПОДНЕ, 1987.
акрил на платну, 130 x 130 cm

Љубинка Јовановић-Михаиловић
(1922)
28. СЕЛО-ЈЕСЕН, 1967.
мешана техника на картону,
147,5 x 120 cm

Гордана Јоцић (1943-1989)
29. АУТОПОРТРЕТ, 1980.
уље на платну, 66 x 56 cm

Оливера Кангрга (1923)
30. КИОСК, 1976.
уље на платну, 145 x 130 cm

Милутин Копанџа (1946)
31. ЈУРИША НА НЕБО, 1988.
уље на платну, 192 x 120 cm

Чедомир Крстић (1923-1989)
32. РУЖИЧАСТИ ЕНТЕРИЈЕР
1975.
уље на платну, 126 x 160 cm

Велизар Крстић (1947)
33. ГЛАВА, 1983/84.
уље на платну, 117 x 90 cm

34. ЗАТОЧЕНИК, 1990.
уље на платну, 160 x 135 cm

Радмила Лазаревић (1940)
35. МАНАСТИРСКА ВРАТА,
1989/90.
уље на платну, 148 x 185 cm

Александар Лукијан Луковић (1924)
36. ПАРАДА, 1958.
уље на платну, 138 x 149 cm

Брана Макеш (1938)
37. ВИЗАНТИЈСКА ХХ, 1995.
уље на платну, 100 x 120 cm

Милан Циле Маринковић (1947)
38. СОРНИЕ ЈЕДНОГ ЛЕТА, 1993.
уље на платну, 180 x 120 cm

Снежана Маринковић (1949)
39. ИГРА, 1990.
акрил на папиру, 66 x 52 cm

Марио Маскарели (1918)
40. УСАМЉЕНИЦИ, око 1962.
уље на платну, 88 x 125 cm

Бранко Миљун (1936)
41. БОЈИШТЕ, 1961.
уље и метал на платну, 55,4 x 50 cm

42. ПЛОДНЕ ФОРМЕ, 1966.
уље на платну, 103 x 103 cm

43. ПОРТРЕТ НЕПОЗНАТЕ, 1972.
уље на платну, 145 x 145 cm

Милун Митровић (1922)
44. ПЛАНИНА, 1983.
уље на платну, 146 x 120 cm

Милорад Бата Михаиловић (1923)
45. СРБИЈА, 1980.
уље на платну, 140 x 160 cm

Раденко Мишевић (1920-1995)
46. РУШЕВИНЕ, 1978.
уље на платну, 125 x 145 cm

Драган Мојовић (1942)
47. УВРЕМЕЊАВАЊЕ, 1980.
уље на свили, 118 x 118 cm

48. ОБЗЕМЉЕ-БЛАГОВЕСТ
ЈУТРА, 1989.
проширена темпера и уље на платну,
138 x 191,3 cm

Милена Ничева Јефтић Костић
(1943)
49. МАЛИ ВОДОПАД, 1983.
уље на платну, 200 x 80 cm

Петар Омчикус (1926)
50. ОПАТИЦА, 1964.
уље на платну, 146,5 x 55,7 cm

Душан Оташевић (1940)
51. THALES COMPLEX, 1981.
мешана техника, 103 x 82 cm

Зоран Павловић (1932)
52. КОМПОЗИЦИЈА I, 1962.
мешана техника и уље на платну,
175 x 140 cm

53. МЕДИТАЦИЈА, 1971.
уље на платну, 150 x 100 cm

Ружица Беба Павловић (1927)
54. АУТОПОРТРЕТ СА ЗЕЛЕНОМ
ЧАШОМ, 1973.
уље на платну, 80 x 49,7 cm

Градмир Петровић (1935)
55. АПСТРАКТНА
КОМПОЗИЦИЈА, 1963.
уље на платну, 155,5 x 107 cm

56. БЕЛИ ЗИД X, 1990.
уље на платну, 200 x 140 cm

Зоран Петровић (1921)
57. УСПРАВНИ ФРИЗ, 1960.
уље на платну, 141 x 129 cm

Љубомир Љуба Поповић (1934)
58. СТАРАЦ И СУЗАНЕ, 1959.
уље на платну, 186 x 137 cm

Миодраг Мића Поповић (1923)
59. СИНТЕТИЧКИ ПЕЈЗАЖ
1968.
мешана техника и уље на платну,
150 x 200 cm

60. ЕВЕНТУАЛАН ИЗЛАЗ, 1982.
уље на платну, 116 x 81 cm

Надежда Првуловић (1930)
61. ТО ЈЕ ЊЕН НАЈЈАЧИ
АРУМЕНТ, 1969.
уље на платну, 242,5 x 161 cm

Божидар Божа Продановић (1923)
62. ЦИГАНКА, 1971.
темпера на платну, 94,5 x 74,5 cm

Бранислав Бранко Протић
(1931-1990)
63. КОМПОЗИЦИЈА 322, 1960-61.
уље на платну, 151 x 131 cm

Миодраг Б. Протић (1922)
64. ПОМРАЧЕЊЕ МЕСЕЦА, 1978.
уље на платну, 80 x 240 cm

Јован Ракицић (1944)
65. СМЕЂИ КОСОВСКИ ПРЕДЕО,
1990/91.
уље на платну, 134,5 x 179,5 cm

Радомир Џони Рељић (1938)
66. ТАЈНА ВЕЧЕРА, 1966.
уље на платну, 135,5 x 251 cm

Богвић Рисим Рисимовић (1926-1986)
67. У ДВОРИШТУ, 1976.
уље на платну, 64,5 x 142 cm

Миодраг Драган Роговић (1932)
68. ПРЕДМЕТИ НА СТОЛУ, 1969.
уље на платну, 120 x 140 cm

69. ЖЕНА, 1989.
акрил на платну, 145 x 110 cm

Љубица Џуца Сокић (1914)
70. ЦРНА БОЦА, 1976.
уље на платну, 46 x 38 cm

Десанка Деса Станић (1922)
71. ЗЕЛЕНИ ЛУЊАК, 1981.
уље на платну, 100 x 150

Милић од Мачве Станковић (1934)
72. ДЕВЕТ БАБИНИХ УКОВА,
1962-63.
уље на платну, 9 слика по 19 x 21 cm

Милан Сташевић (1946)
73. ТЛО-КРТИЧЊАЦИ, 1982.
уље на платну, 120 x 180 cm

Тодор Стевановић (1937)
74. ПРОЛЕЋЕ, 1966.
уље на платну, 170 x 189,5 cm

75. ЛАВРА, 1992.
уље на платну, 125 x 182 cm

Милица Стевановић (1933)
76. ЛИШЋЕ НА СУВОМ
СУНЦОКРЕТУ И НА ТКЕНИНИ,
1970.
Мешана техника, 91,7 x 65 cm

Александар Томашевић (1921-1968)
77. ПЕХАР СА ЧАШОМ, 1956.
уље на платну, 69,5 x 50 cm

Радислав Тркуља (1938)
78. СТРАШНИ РАТНИК, 1987.
уље на платну, 152 x 132 cm

Живојин Жика Турински (1935)
79. ПОЛОЖЕНИ СТУБ IV, око 1960.
уље на платну, 95 x 120 cm

80. ИНИЦИЈАЛ (МЕТАМОРФОЗА
КРУГА), 1967.
уље на платну, 200 x 140 cm

Стојан Ђелић (1925-1992)
81. ОБЗОРЈЕ V, 1964.
уље на платну, 195 x 130 cm

82. КОШАВА II, 1981.
уље на платну, 135 x 125 cm

Бранко Фило Филиповић (1924)
83. БЕЛА СЛИКА, 1960.
уље на платну, 67 x 90 cm

Зоран Фуруновић (1953)
84. ПУТ У ГРАЧАНИЦУ, 1986.
уље на платну, 130 x 170 cm

Александар Цветковић (1947)
85. ПОВРАТАК ТЕЗЕЈА, 1985.
мешана техника на платну,
100 x 120 cm

Милан Цмелић (1925-1995)
86. ПРОЗОР, 1975.
уље на платну, 90 x 197 cm

Леонид Шејка (1932-1970)
87. ФРОНТАЛНА ПОСТАВКА,
1956.
уље на платну, 76 x 75 cm

Милош Шобајић (1945)
88. ПЛИВАЧ, 1991.
уље на платну, 114 x 195 cm

Легат др Јакова Смодлаке: 1,2,6,7,10,
11, 12, 17, 19,24,41,42,50,52,53,55,58,59,
61,62,66,68,69,79,80,81,83,87

Поклон ЈИК Банке: 3

Поклон др Наде Бошан: 8

Задужбина др Надежде и др Лазара
Ристић: 16

Поклон сликаркиног брата Слободана
Стековића: 29

Откупљено од аутора средствима
Секретаријата за културу Града
Београда: 4,5,9,14,15,22,23,25,27,30,31,
32,33,46,47,51,56,57,60,62,64,65,67,69,70,
73, 75,76,78,82,84,85,86

Откупило Министарство за културу
Србије: 13,37,38,43,45,71

Поклони аутора: 20,34,35,36,39,48,54,
72,74,88

Уступило Министарство за културу
Србије: 21

Откупио Народни музеј са
добротворних аукција: 26,28,49

Откупљено средствима Министарства
за културу Србије: 40,77

Уступило Секретаријат за културу
Града Београда: 44

Небојша Митрић
КНЕЗ ЛАЗАР, 1971

СКУЛПТУРА

Светомир Арсић Басара (1928)

1. ПРОБИЈЕНА ФОРМА, 1962.
дрво, 46 x 27 x 18,8 cm

Мрђан Бајић (1957)

2. ЗИДНИ, 1982.
полиестер и керамика, 25,6 x 22 cm

Ана Бешлић (1912)

3. ДВОБОЈНА СКУЛПТУРА, 1970.
бојени полиестер, 42 x 41 x 40 cm

4. МИЛЕНА БАРИЛИ, 1979.
мермер, 37 x 26,5 x 34,5 cm

Коста Богдановић (1930)

5. ЛИВЕНИ ЦРТЕЖ У БАКРУ, 1985.
бакар, 42,4 x 29,1 cm

Милун Видић (1940)

6. ОБЕЛЕЖЕНИ ЗНАК, 1991.
дрво, 40,5 x 43,2 x 41 cm

Матија Вуковић (1925-1985)

7. МЕДУЗА, 1978.
бронза, 73,5 x 62 x 55,2 cm

Никола Вукосављевић (1946)

8. ПРАСЕ, 1975.
бронза, 26,5 x 34 cm

Ратко Вулановић (1942)

9. ГРУПА, 1982.
мермер, 128,5 x 23,5 x 19,5 /
81,5 x 30,5 x 37 cm

Венија Вучинић-Турински (1934)

10. КАТАПУЛТ, 1969.
дрво, 28,8 x 72,5 x 58,8 cm

Милија Глишић Змајевац (1932)

11. НАПУЋЕНА ФОРМА, 1975.
мермер, 26,6 x 38 x 19,7 cm

Радмила Граовац (1920)

12. ЖЕНА С ГРАНЧИЦОМ, 1976.
теракота, 54,3 x 26,4 x 22,8 cm

Александар Зарин (1923)

13. МАГИЈСКА РУКА, 1975.
бронза, 114 x 56,7 x 36,6 cm

Војислав Јакић (1932)

14. ДИПТИХ - ПОЛИЦА II, 1985.
дрво, 65,3 x 62,2 x 31,8 cm

Никола Јанковић (1926)

15. АУТОПОРТРЕТ, 1986.
бронза, 14 x 9,2 cm

Олга Јанчић (1929)

16. ПЛОД V, 1968.
бронза, 24 x 26,5 x 26 cm

Олга Јеврић (1922)

17. ХИРОШИМА, 1959.
фероксид, 50,3 x 18,4 x 12,5 cm

Вида Јоцић (1921)

18. НА ЖИЦИ, 1958.
посребрена бронза, 115 x 43 x 14 cm

19. ПРЕЖИВЕЛА ЛОГОРАШИЦА,
1958.
бронза, 95 x 28 x 80 cm

Гордана Каљаловић (1951)

20. ИСПИТИВАЊЕ ДУБИНЕ,
1995-96.
дрво, 31 x 32 x 30 cm

Томислав Каузларић (1934-1992)

21. ОБЈЕКАТ, 1978.
новинска хартија и дрво,
182,5 x 92 x 29 cm

Илија Коларовић (1894-1962)

22. ЖЕНСКИ ТОРЗО, 1955.
дрво, 108,5 x 31 x 31 cm

Владимир Комад (1938)

23. НАДЕЖДА ПЕТРОВИЋ, 1978.
бронза, 80 x 56 x 42,5 cm

Јован Кратохвил (1924)

24. СКУЛПТУРА МВД 3/78, 1978.
ливени полиестер, 39,6 x 19,5 x 12,2 cm

Момчило Крковић (1929)

25. КАТАКЛИЗМА, 1995.
камен, 25 x 37,5 x 31 cm

Милован Кретић (1909)

26. ПОРТРЕТ ЈОВАНА ЦВИЈИЋА,
1970.
бронза, R 9 cm

27. ПОРТРЕТ КЊИЖЕВНИКА

ЈОВАНА ПОПОВИЋА, 1979.
бронза, R 9,5 cm

Ото Лого (1931)

28. ЗНАК 2, 1965.
бронза, 33,6 x 23 x 13 cm

Небојша Митрић (1931-1989)

29. КНЕЗ ЛАЗАР, 1971.
бронза, 76,5 x 39 x 35 cm

Лидија Мишић (1932)

30. КОСМИЧКА ГЛАВА, 1978.
бронза, 58,4 x 51,8 x 57,2 cm

Милија Нешић (1934)

31. КОМПОЗИЦИЈА, 1974-76..
метал, 30,3 x 31,5 x 19,8 cm

Божидар Обрадовић (1910-1979)

32. ПОРТРЕТ ВЕЉКА
ПЕТРОВИЋА, 1962.
бронза, 17 x 12,6 cm

Михаило Роже Пауновић (1929)

33. ЛИЛИ - СЕЋАЊЕ, 1972.
бронза, R 10,5 cm

Зоран Петровић (1921)

34. И ОВАЈ СЕ РИТЕР РАТА
ПЛАШИО, 1968.
гус и заварено гвожђе,
79,8 x 21,5 x 49 cm

Рајко Попивоца (1953)

35. НА ЛИНИЈИ, 1988.
дрво и месинг, 84,2 x 32,2 x 11 cm

Миодраг Миша Поповић (1925)

36. ТЕХНОЛОШКО-МЕТАЛУРШКИ
ФАКУЛТЕТ, 1975.
кована бронза, R 7 cm

37. ЈУГОСЛОВЕНСКА

КИНОТЕКА, 1970.
кована посребрена бронза, R 6,5 cm

Славољуб Радојчић (1942)

38. ПРЕДЛОГ ЗА СПОМЕНИК
СТРЕЉАНИМ РОДОЉУБИМА У
ЈАЛИНЦИМА, 1986.
бронза, 36 x 26 x 20 cm

Љубинка Савић-Граси (1922)

39. ДИС, 1979.
бронза, R 12 cm

Мира Сандић (1924)

40. РАДОСТ ЖИВЉЕЊА, 1981.
бронза, 38,2 x 26,1 cm

Сава Сандић (1915)

41. ЛЕТО II, 1984.
бронза и камен, 42 x 56,2 x 40,6 cm

Радета Станковић (1905)

42. ЊЕГОШ, око 1982.
бронза, 59,3 x 21,5 x 47,8 cm

Томислав Тодоровић (1948)

43. ХОРИЗОНТАЛНИ ПОРТРЕТ,
1990.
бронза, 40 x 80 x 40 cm

Поклони аутора: 1,3,4,13,15,18,23,26,
27,29,33,34,36,37,41

Уступило Министарство за културу
Србије: 2,5,6,21,22

Откупљено од аутора средствима
Секретаријата за културу Града
Београда: 7,9,10,11,12,14,16,17,28,30,43

Откупио Народни музеј са
добротворних аукција: 8

Откупљено средствима Министарства
за културу Србије: 19,32,38,42

Откупило Министарство за културу
Србије: 20,24,25

Поклон Николе Кусовца: 31

Уступило Секретаријат за културу
Града Београда: 35,39,40

Аутори изложбе и каталога
Љубица Миљковић (сликарство)
Вера Грујић (скулптура)

Рецензент
Никола Кусовац

Слике припремио за излагање и
рестаурирао (13, 74)
Радован Пиљак

Слајд и фотографија
Владимир Вукадиновић

Ликовно-графичко решење
Зоран Св. Јовановић

Компјутерска обрада
Драган Матић

Главни и одговорни уредник
Јевта Јевтовић

Издавач
Народни музеј
Београд, Трг Републике 1а

Тираж
800 примерака

Штампа
Чигоја штампа, Београд

ISBN 86-7269-025-7

На насловној страни: А. Томашевић,
ПЕХАР СА ЧАШОМ, 1956.

Од много дела која музеји чувају у својим збиркама, најзначајнија се излажу у тзв. сталним поставкама. И Народни музеј, монументалним ходом кроз културно-уметничку прошлост Србије, почевши од првих трагова цивилизације до уметничких збивања средином XX века, у својим изложбеним дворанама приказује оно што је највредније, засад само до 1955. године. Истовремено, спрема се да прошири овај антологијски преглед и своје збирке обогаћује радовима савремених уметника, од којих је већина укључена у ову изложбу што се, на изврстан начин, логично наставља на садашњу поставку, а многи од њих биће окосница будуће сталне поставке.

Сувишно је било шта рећи о значају сакупљања дела савременика. Јасно је да наш најстарији музеј мора, додуше врло осмишљено и крајње сведено, да прати развојни пут сликарства и скулптуре, као и осталих грана уметности, а истовремено да понуди безбедни смештај остварењима која сведоче о нашем времену, без обзира што ће их у почетку излагати само на повременим изложбама. Не треба подсећати да је, због елементарних непогода, могућих катаклизми, ратова, пожара и ко зна каквих све опасности, сигурније трезорирати врхунске домете људског духа, исказане уметничким делима, на више места. Исто тако, не смемо да изневеримо оно што су Михаило Валтровић и остали умни стручњаци осмислили почетком века. Наиме, Народни музеј је 1904. са I југословенске уметничке изложбе, откупио слике уметника из свих крајева будуће (сада бивше) заједничке државе и тако усталичио Југословенску галерију XX века, која је, због недостатка простора у матичној кући, требало да постане самостална установа. То је и први наговештај потребе за музејом савремене уметности у Србији и Југославији. Галерија се до педесетих година редовно обогаћивала и изнедрила Збирку југословенског сликарства XX века, која поред слика сакупља и аквареле, затим Кабинет графике и Збирку југословенске скулптуре.

Када је 1929. после четворогодишњих припрема, у Београду отворен Музеј савремене уметности, Народни музеј је позајмио за излагање вредности које је сабрао, али није прекинуо са обогаћивањем своје Галерије југословенске уметности XX века. Међутим, новоосновани музеј се угасио, јер је у његовом припајању српској националној установи пронађен разлог за промену њеног скоро вековног имена у Музеј кнеза Павла (11.IV 1935), који се све више усмеравао ка савремености. И тада се наставило са редовним откупљивањем експоната југословенских уметника са текућих ликовних смотри у Београду. Први пут застој набавке дела савременика настао је оснивањем Модерне галерије (1959) која прераста у Музеј савремене уметности (1965). Ондашње комисије са својим моћницима, одлучиле су да све почне од 1945. па је и Нови музеј у Новом Београду требало да представља ново време, нове политичаре, нове људе, нову уметност нових уметника... Уместо да се успостави равнотежа између две угледне установе, првом српском музеју је онемогућено да испрати други миленијум и тек тада се искључиво окрене прошлости. Требало је, једноставно, да старија тежиште пренесе на прву половину, а врло сажето прати другу, док би млађа, у сагласју са својим именом, много шире заступала другу и врло редуковано прву половину века. Јер, јасно је да би било какво хрљење Народног музеја у будућност била утопистичка замисао, једнако као и Музеја савремене уметности у прошлост. Народни музеј је одувек за збирке набављао радове оних уметника који су живели, дуже или краће боравили и излагали у Београду, без обзира на њихову националност. После II светског рата усмерио се скоро искључиво ка српској уметности, јер је југословенску ликовну сцену препустио Музеју савремене уметности.

Народни музеј баштини много изузетних остварења до 1951. али сасвим мало или уопште нема оних што су настала после ове преломне године у српском и југословенском сликарству, коју су обележиле изложбе Петра Лубарде, Стојана Аралице и, нама посебно драга, Пеђе Милосављевића коју су приредили наши претходници у музејским салама. Нема новијих радова поменутих, али ни многих других уметника што су усмеравали токове између два светска рата и остали у матици збивања до средине друге половине XX века (Ј. Бијелић, И. Табаковић, И. Радовић, М. Милуновић, М. Челебоновић, С. Аралица, М. Коњовић, З. Петровић, Н. Гвозденовић, П. Милосављевић, М. Кујачић, П. Палавичини, С. Стојановић, Р. Стијовић, М. Томић...), а без њих је незамислив преглед уметности у Југославији. Због тога можемо да прикажемо врхунске домете само оних генерација што су стасале и у ликовни живот ступиле непосредно пред или, углавном, после II светског рата, а формирале се на поукама својих претходника, са њима паралелно давале ритам уметничким догађањима и битно утицале на даљи развој српске и југословенске уметности. На жалост, ни ту нема остварења корифеја који су давно морали да се нађу у збиркама (М. Србиновић, Дадо Ђурић, У. Тошковић, К. Бокшан, М. Курник, В. Димитријевић, М. Тодоровић, Б. Петровић, М. Кечић, М. Керац, Б. Карлаварис, Љ. Јанковић Јале, М. Блануша, В. Бакић, Н. Глид, М. Живковић, М. Поповић, С. Дукић, Ј. Солдатовић, М. Јуришић, М. Сарић, Д. Милеуснић...). Ако појединих има, онда то често нису њихова антологијска дела или се чува само по једно које је, сасвим сигурно, недовољно да упуту у сва стваралачка раздобља, а самим тим ни у стилове, правце или покрете који су обележили другу половину XX века. Треба одмах рећи да Народни музеј прати одређене ауторе и откупљује само по један њихов рад тек после деценију или две доказивања, потврђивања и трајања. Међутим, такав приступ не дозвољава да се касније набаве слике и скулптуре које су обележиле одређено време, а то онемогућава веродостојан преглед вредности што би морале да се саберу и сачувају за будућност као језгро српске уметности.

Од 1974. Народни музеј је успео да се врати откупу дела савремене уметности, јер је средства почео да издваја, што и сада чини, Градски секретаријат за културу Београда, али под условом да се откупљује са текућих изложби у граду, као вид поспешивања ликовног стваралаштва. На овај начин је набављено тридесет четири слике и једанаест скулптура које су укључене у овај преглед. Тек од недавно и Министарство за културу Србије уступа дела савременика, која је откупљивало од аутора и давало музејима и галеријама широм Србије, а дешава се да уплаћивањем новца омогући откуп потребаних радова. На изложби се налази тако набављених девет слика и дванаест скулптура. Посебно су нам драгоцени поклони самих аутора или појединаца који су несебично даривали капитална дела од којих је изложено четрнаест слика и шеснаест скулптура. Народни музеј се појавио као купац на неким добротворним аукцијама, о чему сведоче три слике и једна скулптура, које су укључене у изложбу. Овај поглед на српску уметност условљава и одређује изузетно висок квалитет Легата др Јакова Смодлаке. Захваљујући овом колекционару, надокнађена је празнина проузрокована застојем откупљивања дела савремене уметности, а двадесет осам изванредних експоната само су део колекције од деведесет поклоњених слика, графика, цртежа и скулптура.

Пошто су овај преглед српског сликарства и скулптуре годинама уобличавали музејски стручњаци са представницима УЛУС-а, колекционари, аутори својим поклонима и дародавци, нама је само остало да широм панорамом прикажемо матицу, али и драгоцене притоке водећих токова, да истакнемо покрете и правце, уметнике који су пратили светске и европске трендове, али не занемаримо маркантне усамљенике што су истрајно следили сопствена уверења и остварили запажене резултате. Почели смо од 1955. од године којом се завршава стална поставка, што значи од уметника окупљених око Децембарске групе (1955-60), који су знали да традиционалне вредности преточе у савремен ликовни израз, да по гашењу групе свако настави својим путем и сви достигну врхове, али од већине, на жалост, имамо само по један рад (А. Томашевић, Л. Возаревић, С. Ћелић, Л. Вујаклија, М. Бајић, З. Петровић и А. Луковић). Да бисмо ову групу представили у пуном сјају, недостају слике М.Б. Протића, М. Србиновића, Д. Цигарчића и С. Ћелића (изложено платно је настало нешто касније, али се још увек повезује са претходним истраживањима).

У другој половини шесте и током седме деценије јавља се и траје неколико различитих смерова, али свакако су најзначајнија два паралелна тока. Први су усмеравали чланови Медиале (1958), који су у оквиру фантастике и интегралне

слике откривали нова пространства духа и уметности (Л. Шејка, С. Вуковић, Милић од Мачве) или запитани над судбином човека кренули ка тзв. сликарству суровости (В. Величковић и Љ. Поповић). Међутим, и од њих многи недостају, а наш је задатак да их што пре окупимо. Други, који се јавља око 1960. и преузима примат, јесте енформел. Захваљујући др Смедлаки можемо да представимо капитална дела главних представника енформела, значи сликара заинтересованих за суштину материје којом изражавају егзистенцијални немир (Б. Протић, Ж. Турински, З. Павловић, Ф. Филиповић, В. Божичковић-Поповић и М. Поповић, али треба им придружити В. Тодоровића, К. Брадића...). Са њима су и они који нису припадали језгру енформела, али су прихватили нешто од духа и поетике овог правца да би се убрзо окренули другим истраживањима (Б. Миљуш, П. Омчикус, С. Богојевић, Г. Петровић, Л. Возаревић, З. Петровић, В. Вучинић-Турински, В. Јакић). Уопште, апстракција у најразличитијим видовима обележава шесту декаду како у сликарству, тако и вајарству (О. Јеврић, А. Бешлић, О. Јанчић, М. Ђилић, А. Зарин, М. Ђилић).

Без обзира што енформел траје скоро до краја шездесетих, а појединци настављају са овим усмерењем, овај период обележавају сликари и вајари новог предмета и симбола (М. Роговић, Р. Дамњановић Дамњан, Б. Миљуш, О. Лого, М. Нешић, Л. Мишић и на свој начин С. Радојчић). Истовремено стварају и уметници који се, свако на свој особен начин и у оквиру апстрактог промишљања, крећу ка самосвојном изразу, а упориште траже у византијском наслеђу (Љ. Јовановић и Т. Стевановић). Истих година вођство преузима нова фигурација, која се код нас јавља у различитим видовима. Поједини уметници су блиски експресионизму боје и форме, без обзира да ли хроматиком остављају симболистичку атмосферу (З. Павловић) или се приклањају естетици ружног (Р. Рељић, затим В. Крстић као каснији настављач, и М. Антоновић који се убрзо испољио бујним колоризмом, али ми немамо његов типичан рад), односно уз колористичке вредности откривају и изражајност материје (М. Стевановић). Многи су на свој начин били заинтересовани за фигурацију, било да су успостављали однос са старим мајсторима и савременим тенденцијама, почевши од поп арта (Н. Првуловић), преко најаве сликарства цитата (М. Вујачић Мирски), до предводника овог правца (Г. Јоцић). Мића Поповић је заступљен нешто каснијим радом блиским духу његових призора који су изванредан одраз његовог сагледавања места обичног човека у друштву, али Народни музеј није успео да дође ни до једне слике из овог периода. Тада стварају и појединци који се људске фигуре нису одрицали ни у време превласти апстракције (К. Дивјак, М. Маскарели, Б. Ивковић, Р.Б. Павловић), као и они који су истрајно следили свој пут, али се нису отуђили од савремености и постигли значајне резултате у области поетског и интимистичког исказа (Н. Гвозденовић, Љ. Сокић, Ч. Крстић, Р. Мишевић, М. Џмелић, Б. Рисимовић, Б. Продановић, О. Кангра, Ђ. Илић, Р. Станковић, С. Сандић, М. Сандић, М. Крстић, Н. Митрић, Б. Обрадовић, М. Пауновић и Н. Вукосављевић) или ангажованог сликарства и скулптуре (М. Бајић, Ђ. Бошан, В. Јоцић).

Народни музеј, због наведених разлога, још увек нема представнике актуелних и водећих стремљења осме деценије. Сабрао је само уметнике који су неуморно истраживали пластичне и духовне садржаје дела: у домену гометријске апстракције и минимализма (С. Ђелић, М.Б. Протић, М. Драгојловић, Ј. Кратохвил, Т. Каузлић, М. Крковић и Р. Вулановић); затим лирске апстракције: са елементима геометризма (А. Цветковић) или гестуалне изражајности (Ђ. Ивачковић, М. Видић). Рационално промишљање, скоро хиперреалистички поступак и коришћење концептуалних (Д. Мојовић) или метафизичких искустава (Б. Бем) били су довољни за постизање аутентичних остварења. Могућности сликарства и уметности у целини одувек су привлачили и били изазов за откривање новог (Д. Оташевић), али Народни музеј је врло мало пратио ауторе који су се бавили амбијенталним целинама, инсталацијама или експериментисали ван класичног сликарства и вајарства.

Када је реч о деветој и десетој деценији, можемо да укажемо само на различите приступе и поетике, али не и јединство стила овог раздобља. Још од Надежде Петровић, када је реч о модерној уметности, траје у српском сликарству склоност ка експресији боје и геста (М. Митровић, Р. Тркуља, М. Маринковић, В. Крстић, М. Шобајић). Наравно, био је потребан само један корак до тзв. нове слике (З. Фуруновић), али, на жалост, нема осталих представника овог водећег смера осамдесетих. Поред вајара који пластичну структуру граде снагом маса (Т. Тодоровић, В. Комад) или користећи пиктуралност (Р. Граовац), јавља се и група младих што свежином и новом осећајношћу, поигравајући се материјалима и значењима, граби ка XXI веку (М. Бајић). Збирке су се, претежно, богатице само делима уметника који су мање-више дуго трајали и прошли кроз више стваралачких фаза, а одабрана су она која остају као трајне вредности српске уметности. Неизбрисив траг о духовној клими нашег доба остављају: поклоници апстракције (Б. Иљовски, М. Ничева, С. Маринковић, Р. Попивоца, Г. Каљаловић, К. Богдановић) и апстрактог промишљања реалног (Б. Макеш), као и близак новом енформелу, који пиктуралном засићеношћу и атмосфером сугерише жељена значења и актуелне поруке (Ј. Ракић); затим они којима мотив служи само као полазиште за увек могућу ликовну надградњу (М. Роговић) или људски лик користе за исказивање интелектуалних и хуманистичких размишљања о човеку, његовом месту у свету или о егзистенцијалним питањима (Г. Петровић, М. Копана, Д. Добрић, Р. Лазаревић, као и Ч. Васић чија се композиција везује за сликарство цитата). Ту су и они који у природи откривају непресушив извор за стварање сасвим нове реалности и остављају особен ликовни исказ (Т. Стевановић, М. Сташевић, Д. Станић). Мали искорак ван класичне слике представља објекат А. Ђурића, који на најбољи начин спаја традицију и савременост.

Свакако да Народни музеј не може да пружи потпуни преглед свега значајног што се дешавало у савременом српском ликовном стваралаштву, поготово због брзог смењивања уметничких праваца, покрета или стилова, као и због чињенице да су исти уметници пролазили кроз више различитих стваралачких фаза и, каткад, стремили ка потпуно опречним ликовним циљевима. Зато је тешко једним радом представити сваког сликара и вајара појединачно, а немогуће понудити целовит поглед на све значајно што се дешавало у српској уметности. Проћи ће деценије док Народни музеј не набави доказе блиставих почетака уметника који су тек крочили у ликовни живот, а њима припада крај овог, односно почетак новог миленијума. Знамо да је тешко после вишегодишњег застоја надокнадити изгубљено, али надамо се да ћемо, пре свега уз потпору и разумевање Министарства за културу Србије и Градског секретаријата за културу Београда, успети да окупимо све што на најбољи начин сведочи о другој половини XX века. И на крају, али не по важности, подсећамо одговорне да је Народни музеј, као и свака сродна установа код нас и у свету, дужан да проучава и излаже оно што чува у збиркама.

Љубица Миљковић